

*О.Л. Лук'янець, Черкаський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Нестабільність світових фінансових ринків, вразливість фінансового сектора посилює важливість детальної інформації про оцінку факторів, які негативно впливають на функціонування фінансової системи та окремих її секторів, на розвиток економіки країни і можуть призводити до виникнення фінансових криз. Особливе місце у процесі оцінки стійкості банківського сектора як домінуючого інституційного суб'єкта фінансової системи займають інструменти діагностики фінансової стійкості банків, одним із яких є стрес-тестування.

Міжнародний валютний фонд разом із Світовим банком широко використовують стрес-тести для оцінки стійкості фінансової системи в межах програми оцінки фінансової системи (FSAP), яка почала діяти з 1990 року. Стрес-тестування є загальновизнаною необхідною складовою системи управління ризиками фінансового сектора і як основа забезпечення стійкості установи чи системи в цілому доповнює аналіз “очікуваних” і “неочікуваних” ризиків.

Згідно з підходом МВФ загальносистемним стрес-тестом вважають комплекс аналітичних інструментів, що застосовуються з метою визначення ключових ризиків фінансово-економічної системи шляхом отримання цифрової оцінки впливу надзвичайних, але цілком вірогідних, макро- та мікроекономічних шоків як на фінансову систему загалом, так і на окремі сектори та ринки. Вибір об'єктів і методів проведення стрес-тесту залежить від ступеня впливу ризиків кожної окремої країни. Як зазначено Комітетом з проблем світової фінансової системи, тести оцінюють вплив певної надзвичайної ситуації на фінансову систему, а не вірогідність появи цієї ситуації. Отже, в результаті стрес-тестування можна отримати прогнозу інформацію про фінансові втрати від шоківих впливів.

У рамках стрес-тестування банківської системи за допомогою різноманітних сценаріїв аналізується вразливість загального портфеля банківської установи до таких ризиків як кредитний, відсотковий, валютний, ризик зміни курсової вартості фінансових інструментів та ризик ліквідності. Технічно стрес-тест являє собою таблицю, в якій відображаються зміни показників балансу та фінансових результатів банківської установи або сектора в цілому. Основними результатами проведення стрес-тесту є підрахування суми збитків у разі настання певних подій, однак ймовірність таких подій і понесення збитків не визначається.

Накопичений світовий досвід проведення стрес-тестування свідчить про достатню гнучкість стрес-тестів, їх швидке пристосовування до змін зовнішнього середовища і вимог установи та забезпечення важливою

інформацією про впливи ризиків, підкреслює їх ефективність як засобу комунікації між управлінням установи і сферами її діяльності.

Однак використання стрес-тестів потребує певної обережності. Вони можуть бути корисними для оцінки впливу вагомих змін ключових змінних, але їх не слід розглядати як інструмент точної оцінки величини втрат. Процес стрес-тестування підтверджує ряд міркувань і припущень, кожне з яких може допускати досить масштабні помилки в результатах. Крім того, стрес-тести у більшості випадків не відображають всього спектру ризиків (операційний ризик і правовий ризик) та їх взаємодію, які можуть забезпечити тільки часткове уявлення про рівень ризику. Можливі обмеження при моделюванні стрес-тесту пов'язані з відсутністю ефекту зворотного зв'язку у фінансовому секторі, зокрема банків з іншими фінансовими інститутами та фінансовим ринком, між фінансовим і реальним секторами економіки, недосконалістю організаційної структури установи.